351.74:32.019.51(497.6)
COBISS.SR-ID 513156533

УТИЦАЈ ПОЛИТИКЕ НА ФУНКЦИОНАЛНОСТ ПОЛИЦИЈСКИХ АГЕНЦИЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Гојко Шетка, виши асистент[1*]
Универзитет у Бањој Луци, Факултет безбједносних наука

1 * gojko.setka@fbn.unibl.org

УТИЦАЈ ПОЛИТИКЕ НА ФУНКЦИОНАЛНОСТ ПОЛИЦИЈСКИХ АГЕНЦИЈА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ

Сажетак: *Полицијски систем у Босни и Херцеговини представља сложен некоординиран полицијски систем који се у свом раду суочава са великим бројем проблема. Полицијски систем је изграђен од већег броја полицијских агенција чије надлежности нису јасно подјељене, штавише преплићу се, а дио система је успостављен супротно одредбама Устава БиХ. Као сложен некоординиран полицијски систем подложан је многобројним факторима који негативно утичу на његову функционалност, а политику можемо означити једним од кључних. Циљ рада је да идентификује утицај политике на функционалности полицијских агенција и утврди облике политичког дјеловања. Рад је базиран на истраживањима и анализама које су спроведене у протеклом периоду, а поједини резултати истраживања биће презентовани у овом раду. Општа хипотеза овог рада гласи: политика тренутно у великој мјери утиче на рад полицијских агенција у БиХ, што за последицу има њихову недовољну функционалност. Од научних метода у раду су кориштени: метод анализе, метод синтезе, метод дедукције и статистички метод.*

Кључне ријечи: *полиција, функционалност, политика, полицијске агенције, полицијски систем*

УВОД

Постконфликтни период у Босни и Херцеговини обиљежило је обликовање полицијског система који данас функционише на принципима који су јединствени у свијету. Ово се може рећи из разлога што је дио полицијског система успостављен и изграђен супротно одредбама Устава Босне и Херцеговине. Према одредбама Устава БиХ, у овој државној заједници[2] надлежност за унутрашње послове припада ентитетима (Републици Српској и Федерацији БиХ). Међутим, услијед утицаја међународне заједнице приликом обликовања овог полицијског система и неодговорности политичких представника у БиХ, успостављен је дио полицијског система супротно одредбама Устава. Дакле, успостављен је већи број полицијских агенција на нивоу заједничких институција БиХ који није у складу са одредбама Устава. О овоме говоримо јер сматрамо да је то једна од великих девијација полицијског система у БиХ, а што је урађено под политичким притисцима и превасходно за политичке потребе, што је омогућило стварање погодног тла за појаву многобројних фактора који негативно утичу на функционалност полицијских структура у БиХ.

Полицијски систем једне државе обухвата сва питања која се тичу положаја полиције у друштву, те начина на који је њена улога дефинисана уставом и законима и како се функционално све то одражава у пракси (Пушељић et al., 2008: 19). Дакле, ако се полицијски систем посматра као дио државне управе, може се рећи да се ради о врло динамичном подручју државне управе подложном честим промјенама које су условљене повећаним безбједносним ризицима, новим појавним облицима криминалитета, пројектима реформе у циљу достизања међународних демократских стандарда, као и дугорочним плановима борбе против криминала и других друштвено штетних асоцијалних понашања. Очигледно је да спроведене реформе у БиХ нису адекватне јер функционалност и ефикасност полицијског система тренутно није на потребном нивоу. Као доказ за ову тврдњу најбоље може послужити анализа званичних података Тужилаштва БиХ[3] о стању криминалитета у периоду од 2006. до 2016. године према којима је у БиХ од стране свих полицијских агенција тужилаштвима поднесено 450.898 пријава на основу чега је наређено 332.748 истрага. Дакле, у 118.114 случаја у посматраном периоду није по-

2 Босну и Хрецеговину са правом можемо сматрати државном заједницом (федералном државом) јер је изграђена од два ентитета и дистрикта који имају све нивое власти, те који имају значајне прерогативе државности. Сваки ентитет има своју унутрашњу сувереност и у своју надлежности укључује доста послова за које ентитети представљају највиши институционални ниво. На крају, да се ради о једном виду федерације, најбоље се сликовито може илустровати чињеницом да половина цјелокупне територије БиХ има назив Федерација Босне и Херцеговине.

3 Извјештаји Тужилаштва БиХ доступни су на: http://www.tuzilastvobih.gov.ba/?opcija=sadrzaj&kat=12&id=36&jezik=b

кренута истрага, тј. процентуално гледајући 26,19% пријава је одбачено од стране тужилаштава и уопште није поступано по њима. Управо овај податак, да не наводимо неке друге, представља изузетно лош показатељ који указује на забрињавајућу ефикасност полицијских структура у БиХ.

У прилог проблемима у функционалности и ефикасности полицијских агенција говори истраживање које је реализовано од стране аутора овог рада у оквиру истраживања под називом „Утицај организације полицијских структура у БиХ на стање безбједности". Истраживање је реализовано 2015. године, спроведено је у осам полицијских агенција на узорку од 740 полицијских службеника. Дио резултата овог истраживања биће основ за доказивање утицаја политике на рад полиције и њену функционалност. У претходном периоду, почевши од обликовања полицијског система БиХ, преко многобројних усмјеравања оперативног рада полиције, до данашњег начина функционисања полицијских структура, слободно можемо рећи да је утицај политике на рад полиције у БиХ изражен у великом обиму.

Утицај политике на функционалност полицијских агенција у БиХ можемо посматрати из више углова, али се ипак може говорити о неколико кључних праваца овог дјеловања. Неки од начина утицаја политике на рад полиције јесу: утицај на стратешком нивоу, утицај на оперативни рад и утицај на кадровску политику.

УТИЦАЈ ПОЛИТИКЕ НА СТРАТЕШКОМ НИВОУ

У односима интеракције између полиције и појединих сегмената друштвеног окружења најважнији су односи полиције и политике. Штавише, може се рећи да цјелину односа полиције и окружења опредјељују односи политике и полиције. Овај однос је утолико важнији ако се полази од претпоставке да од односа полиције и политике зависи квалитет односа полиције са грађанима, социјалним и етничким групама, медијима, као и са другим сегментима друштва (Милосављевић, 1997: 281).

Утицај политике на стратешки ниво једног полицијског система јесте нешто што у начелу није негативно. Ово се мисли из разлога што полицијом, као државним органом, управљају носиоци државних, а уједно и политичких функција. Међутим, проблеми настају када политика почне да утиче на стратешке одлуке на такав начин да ствара себи простор у коме ће рад полиције усмјеравати у правцу остваривања политичких интереса и циљева, а супротно начелима полицијског рада. Један од утицаја политике, а који је несумњиво стратешког карактера, јесте обликовање и организовање полицијског система.

У нашим сложеним друштвено-политичким условима сматрамо да се узајамни однос политике и полиције манифестује кроз одређене видове утицаја политике на све полицијске структуре у БиХ, без обзира о ком је нивоу полицијског система БиХ ријеч. Један од проблема је то што политичке елите организациону структуру полицијских агенција, у фазама реорганизације, покушавају креирати на начин који треба омогућити остваривање њихових политичких циљева. Ово свакако представља један од негативних утицаја политике на функционалност полицијског система у БиХ. Проблем не би постојао уколико би организовање полицијских структура за циљ имало ефикасно дјеловање полицијских агенција. Нажалост, политичке елите кроз организацију полицијских структура у БиХ желе првенствено остварити политичке циљеве, а не унаприједити ефикасност у раду полицијских структура. Најбољи примјер је тежња политичара из ФБиХ да кроз реформу полицијских структура остваре свој план унитаризације БиХ. Дакле, њихова тежња није успостављање ефикасног полицијског система, него одузимање што више прерогатива државности Републици Српској. Ово се покушава успостављањем организације полицијског система БиХ у коме ће мјесто полиције Републике Српске бити маргинализовано и сведено на најбаналније полицијске послове. Умјесто да теже успостављању ефикасније полиције у Федерацији БиХ, тј. смањењу броја министарстава унутрашњих послова, којих има једанаест, они сваки пут заговарају маргинализовање или укидање Министарства унутрашњих послова Републике Српске.

У протеклом периоду се јасно показало да од воље политике и њеног утицаја зависи организација полицијских структура у БиХ. Полицијски систем БиХ у данашњем облику управо је настао као продукт политичких одлука домаћих политичара, а не треба заборавити ни значајан утицај политичких представника међународне заједнице. Утицај политичких представника међународне заједнице најбоље се огледа у успостављању појединих полицијских агенција у БиХ (које представљају значајан дио цјелокупног полицијског система) које су успостављене њиховим одлукама, мимо воље дијела политичких званичника у БиХ. Сматрамо да је штетан и недопустив политички утицај који се манифестује у јачању једног дијела полицијског система науштрб другог. Најбољи примјер за то је омасовљавање и јачање полицијских агенција на нивоу заједничких институција науштрб полицијских структура у ентитетима. Ово апострофирамо јер се ради о јачању дијела полицијског система који је успостављен мимо одредаба Устава БиХ (Шетка, 2016: 215–216). Дакле, полицијски систем и његова реорганизација увијек се заснива на тежњама остваривања политичких циљева, а не на жељи стварања функционалнијег полицијског система. Из наведеног је јасно да су политичари, али и међународни пред-

ставници водили рачуна само о томе да је питање организације полиције важно политичко питање, али су при томе у потпуности занемарили да је то свакако и важно полицијско питање.

Такође, као стратешки облик утицаја политике на функционисање полицијских агенција можемо описати утицај који се испољава кроз фаворизовање одређених полицијских агенција од стране дијела политичке елите у БиХ и афирмисање њихових резултата, а омаловажавање и ниподаштавање резултата других полицијских агенција. Овај утицај се манифестује на начин да дијелови политичких елита (битно је истаћи да то чине носиоци одговорних функција на нивоу заједничких институција) дају изјаве које наносе штетне посљедице по полицијске агенције, јер доводе у питање кредибилитет полицијских агенција. Овим се ствара јаз између полицијских агенција, који слаби међуполицијску сарадњу, а која је од велике важности за функционалност полицијског система. Такође, штета се наноси полицијским структурама јер овакве изјаве утичу и на слабљење повјерења грађана у поједине полицијске агенције, што има далекосежне посљедице на стање безбједности и оперативност полицијских агенција.

И на крају, када се говори о стратешком утицају политике на рад полиције, неминовно се мора говорити о утицају политике на стварање законског оквира у коме полиција дјелује. Опште је познато да се извршна и законодавна власт налазе у рукама политичких елита које креирају законе и на тај начин је рад свих државних органа, па тако и полиције, подређен реализацији интереса одређене политике. Дакле, општи правац дјеловања полиције одређују политичке елите које имају кључан утицај на рад законодавних тијела и владе. Ово потврђује тезу појединих аутора који наглашавају да је вршење полицијских функција саставни дио политичких процеса (Goldstein, 1990: 140–141).

УТИЦАЈ ПОЛИТИКЕ НА ОПЕРАТИВНИ РАД ПОЛИЦИЈЕ

Посебно значајан проблем који доводи до умањивања функционалности полиције представља утицај политике на оперативни рад полиције. Истраживања која су спроведена у оквиру пројекта испитивања јавног мњења „Ставови грађана о полицији" потврђују да грађани БиХ, укључујући и неке друге земље Западног Балкана, сматрају да политика утиче на оперативни рад полиције. У складу са овим, грађани Србије, Босне и Херцеговине, Албаније и Македоније су на питање да ли сматрају да политичари утичу на оперативни рад полиције јединствено одговорили и рек-

ли да су увјерени у то. Чак 68% вјерује да такав утицај постоји, док свега 26% испитаника сматра да такав утицај на постоји. Овај став је посебно био изражен међу испитаницима у Босни и Херцеговини, гдје се њих 72% изјаснило да овај утицај постоји (Мандић, 2016: 17–18).

Утицај политике на функционисање полицијских агенција (на оперативни рад полиције) огледа се у усмјеравању конкретних полицијских дјелатности (акција, истрага), на начин да их појединци из политичких елита иницирају, усмјеравају или да покушавају утицати на њихов исход. Утицај политике на конкретне акције сигурно представља најтежи облик утицаја политике на полицију, а обично се одвија у два правца: први – усмјеравање полицијске акције ка политичким противницима и други – који се огледа у ограничавању полицијске акције према појединцима како би се заштитили подобни и блиски сарадници политичких елита. У пракси се дешавају и ситуације које су супротне иницирању полицијских акција од стране полиције, тј. опструисању иницијативе да се уопште полицијске акције покрену према одређеним сферама друштва и појединцима. Овај облик утицаја политике на функционисање полицијских агенција, који смо претходно описали, остварује се првенствено преко подобних полицијских функционера које је на одређене позиције у полицијским агенцијама поставила политика својим утицајем. Нажалост, у пракси полицијских агенција у БиХ има много примјера описаног утицаја политике на полицију. Свједоци смо да када дође до смјене власти, онда почиње прогон оних који су били на власти, а истовремено се обустављају поступци против оних који су били предмет полицијских истрага (прије него што су дошли на власт). Такође, утицај на оперативни рад полиције испољава се и у току предизборних кампања гдје се истраге покрећу како би се дискредитовали политички противници.

Често се дешава да се велике полицијске операције и спектакуларна хапшења политичких лидера спроводе током изборних кампања, а убрзо након избора и формирања нове владе, по правилу, или се истрага више не води или су предмети одбачени због недостатка доказа против осумњичених. Примјера ради, тадашњи предсједник Федерације БиХ Живко Будимир ухапшен је 2013. године под сумњом да је појединим одлукама о помиловању осуђеника прекршио закон и злоупотријебио овлаштења, односно да је починио кривична дјела организованог криминала, злоупотребе положаја и овлаштења, противзаконито посредовање, те давање и примање мита. По хапшењу му је одређен једномјесечни притвор, а Тужилаштво БиХ предлагало је продужење притвора за још два мјесеца. Међутим, Суд БиХ је врло брзо донио рјешење о његовом пуштању из притвора. Све се то одвијало у периоду реконструк-

ције власти у Влади Федерације БиХ. Надаље, на непуних мјесец дана пред опште изборе 2014. године ухапшен је федерални министар пољопривреде, водопривреде и шумарства Јерко Иванковић Лијановић, те скупа с њим и Милорад Бахиљ, министар трговине у Влади Федерације БиХ, члан исте странке којој Лијановић припада, те још неколико министара и виших званичника. Иако је истрага покренута, кривични поступак никада није (Ковачевић, Вишћа, 2015: 11).

Претходно описани утицај политике на оперативни рад полиције може се означити као директан узрок нефункционалности (неефикасности) полицијских структура у БиХ. Ово се може трвдити из разлога што се овим утицајем директно утиче на резултате полицијских агенција. Наравно, овај утицај се рефлектује и на сарадњу између тужилаштава у БиХ и полицијских агенција. Један дио одбачених полицијских пријава вјероватно је настао под утицајем политике, те је без адекватних доказа доживио неуспјех у тужилаштву. Такође, овакав утицај политике код грађана производи неповјерење у полицијске агенције, што директно слаби оперативни рад полиције. Нарушавањем односа на релацији полиција–грађани смањује се број информација које полиција добија од грађана, а које су значајне за функционалност и ефикасност полицијских структура у БиХ.

УТИЦАЈ ПОЛИТИКЕ НА КАДРОВСКУ ПОЛИТИКУ ПОЛИЦИЈСКИХ АГЕНЦИЈА

Значај људских потенцијала у свакој организацији и специфична обиљежја служби безбједности условљавају изузетан значај правилног планирања, селекције и едукације кадрова намјењених за област безбједности (Јовичић, Шетка, 2015: 65). Стога су кадрови, што се посебно односи на руководиоце у безбједносним агенцијама, као елемент организације система управљања безбједносним организацијама, може се слободно констатовати, основна организациона, акциона и мобилизацијска полуга преко које се остварује друштвена функција безбједности (прије свих полиције) и њени циљеви (Јовичић, 2009: 163). Из овога јасно видимо да ако политика жели да управља полицијским структурама, она мора да има утицај на кадровску политику полицијских агенција. Нарушавањем основних принципа кадровске политике смањује се и ефикасност и функционалност полиције.

Кроз утицај на кадровску политику полицијских агенција политика себи омогућава дјеловање на оперативни рад полиције. Ова тврдња се јед-

ноставно може образложити, јер се заснива на томе да политичке странке на руководећа радна мјеста у полицијским агенцијама прво постављају политички подобне кадрове, па онда преко њих утичу на оперативни рад полиције. Дакле, да би политичке елите утицале на оперативни рад полиције, прво морају да остваре утицај на кадровску политику.

Најдиректнији утицај на кадровску политику полицијских структура огледа се у мијешању политике у унутрашња организациона и кадровска питања полицијских агенција. Утицај је у тој мјери изражен да владајуће политичке елите играју значајну улогу приликом именовања високих руководилаца на најзначајније позиције у полицијској агенцији, а није страно ни то да се поједине организационе јединице успостављају да би се испунили захтјеви политичара, наравно, првенствено оних који чине дио власти. У пракси су присутни и примјери да поједине полицијске агенције немају кључне руководиоце изабране и по неколико мјесеци (примјер полиције Херцеговачко-неретванског кантона) због немогућности да се око његовог именовања усагласе владајуће политичке елите. Даље, као примјер се може навести и то да се приликом избора руководилаца за кључне позиције у полицијским агенцијама прво мијењају услови који су законом прописани, а након тога се врши избор руководилаца. Ово се ради са циљем да би се стручне и образовне квалификације политички подобног лица ускладиле са законским прописима, како би он био лакше именован. Наведено представља велики утицај политике на рад полиције јер нарушава принципе који се морају поштовати приликом напредовања у полицијској служби, а брине то што се на најзначајније функције, у готово свим случајевима, доводе политички подобни кадрови, а не кадрови који су стручни и они који по својим образовним и стручним квалификацијама заслужују одређене позиције. Као пропратна појава оваквог стања јавља се велико незадовољство код запослених који губе мотивацију у свом раду и своје послове почињу радити површно, само да би испунили одређену форму и захтјеве. Лако се закључује да такав начин и приступ у раду запослених у полицијским агенцијама негативно утиче на њихову функционалност и ефикасност у раду.

Поред напредовања, политика се све чешће, или скоро увијек, мијеша у процес запошљавања нових кадрова у полицијским агенцијама. Такође, свој утицај има и приликом селекције за одабир кадета за школовање, јер је и то један од начина „уласка“ у полицијске агенције. Овај вид утицаја политике изузетно је штетан по кадровску политику јер омогућава тзв. негативну селекцију. Негативна селекција има свој дирекан утицај на слабљење функционалности полицијских агенција.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У наредном излагању представићемо дио резултата истраживања „Утицај организације полицијских структура у Босни и Херцеговини на стање безбједности“, које је аутор спровео на узорку од 740 испитаника у 8 полицијских агенција у БиХ, а које је објављено у истоименој монографији у издању Факултета за безбједност и заштиту Бања Лука. Овим истраживањем су обухваћени сви нивои полицијског система у БиХ. Резултати који слиједе директно потврђују хипотезу овог рада да политика тренутно у великој мјери утиче на рад полицијских агенција у БиХ, што за последицу има њихову недовољну функционалност. Битно је истаћи чињеницу да су сви испитаници који су обухваћени овим истраживањем запослени у полицијским агенцијама, па је, сходно томе, релевантност добијених резултата на високом нивоу.

Колики је утицај политике на организацију полицијских структура у БиХ?	Број испитаника	
	ф	%
Веома велики	504	68,1
Знатан	207	28
Незнатан	19	2,6
Не постоји	10	1,4
Укупно	740	100

Табела број 1. Извор: Истраживање „Утицај организације полицијских структура у Босни и Херцеговини на стање безбједности“

На почетку овог рада смо говорили о утицају политике на формирање и обликовање полицијског система у БиХ. С обзиром на то да се 96,1% испитаника изјаснило да је утицај политике на рад полицијских структура веома велики или знатан, то је јасан показатељ да се полицијски систем БиХ налази под директним и свакодневним утицајем политике. Ова чињеница оставља могућности за злоупотребе полицијских структура у политичке сврхе и остваривање дневнополитичких циљева. Такође, ствара се велики манипулативни простор и омогућава се да политика утиче на оперативни рад полиције. Ако политика има велики утицај на рад полиције, онда је неминовно да полицијско поступање и функционисање полицијских структура буду мањкави. Наравно, немогуће је имати полицијске системе који функционишу независно од политике, али је проблем ако политика има утицај на начин функционисања полицијских структура и кадровску политику која се води унутар

полицијских агенција. Велики утицај политике на поменуте ствари директно имплицира негативан утицај на функционалност полицијских агенција и цјелокупног полицијског система БиХ.

Да ли политика утиче на постављање руководилаца у полицијским агенцијама?	Број испитаника	
	ф	%
Да	663	89,6
Не	12	1,6
Немам став	65	8,8
Укупно	740	100

Табела број 2. Извор: Истраживање „Утицај организације полицијских структура у Босни и Херцеговини на стање безбједности“

Како смо могли видјети из одговора испитаника на претходно питање, може се наслутити и одговор на то да ли политика има утицај на кадровску политику. Утицај политике на вођење кадровске политике у полицијским агенијама има апсолутно негативне посљедице по функционалност и ефикасност полицијских агенција. Политички утицај на кадровску политику подразумијева довођење подобних кадрова на руководећа радна мјеста, а не оних који по својим резултатима рада и квалификацијама то заслужују. Политички подобни кадрови подразумијевају и беспоговорно извршавање захтјева од стране политичких елита, те стварају предуслове да политичке елите контролишу и утичу на рад полиције. Испитаници (њих 89,6%) сматрају да политика директно утиче на постављање руководилаца у полицијским агенцијама. Дакле, стање у полицијским агенцијама, које чине полицијски систем БиХ, такво је да политика директно утиче на постављање руководилаца у њима. Ово омогућава велики политички утицај на рад полиције, остваривање политичких циљева кроз оперативни рад полиције, заштиту појединаца који су блиски политичким елитама и све друге негативности које могу наступити у таквим околностима.

По вашем мишљењу, да ли утицај политике на рад полицијских агенција има за посљедицу неефикасан рад тих агенција што угрожава безбједности државе и грађана?	Број испитаника	
	ф	%
Да	607	82
Не	43	5,8
Немам став	90	12,2
Укупно	740	100

Табела број 3. Извор: Истраживање „Утицај организације полицијских структура у Босни и Херцеговини на стање безбједности“

Пошто је несумњиво установљено да је утицај политике на рад полицијских структура у БиХ присутан, те да се он огледа и у утицају политике на кадровску политику која се води унутар полицијских агенција, тачније на постављање руководилаца у полицијским агенцијама, неопходно је било доћи до резултата који ће нам помоћи око доношења закључка у вези са утицајем политике на рад полицијских агенција, тј. да ли се посљедице утицаја политике манифестују и као неефикасност у раду. Ово је битно установити, јер неефикасност полицијског рада директно доприноси угрожавању безбједности државе и њених грађана. Судећи према резултатима које смо добили, закључак је да утицај политике на рад полиције за директну посљедицу има неефикасан рад полицијских агенција. Дакле, тренутан начин организације полицијских структура и њихов начин функционисања омогућава утицај политике на рад полицијских агенција који условљава њихову неефикасност у раду, а што има негативан утицај на стање безбједности.

Сматрате ли да у вашој полицијској агенцији постоје кадрови који су неправилно одабрани за послове полицијских службеника?	Број испитаника	
	ф	%
Да, таква је већина	242	32,7
Постоје	379	51,2
Не, нема таквих	28	3,8
Немам став	91	12,3
Укупно	740	100

Табела број 4. Извор: Истраживање „Утицај организације полицијских структура у Босни и Херцеговини на стање безбједности

Резултати који су добијени на ово питање јесу забрињавајући. Негативности које могу проузроковати лоше одабрани кадрова јесу многобројне, а углавном се своде на негативан утицај на све радне процесе који се одвијају у полицијским агенцијама. Наравно, све то директно негативно утиче на ефикасност полицијских структура, као и на стање безбједности. Пошто укупно 83,9% испитаника тврди да у полицијској агенцији у којој су запослени постоје кадрови који су неправилно одабрани за послове полицијских службеника, онда то значи да постоји извјестан број полицијских службеника, у цјелокупном полицијском систему БиХ, који по својим карактеристикама не заслужују да обављају послове полицијских службеника. Поготово је негативно то што 32,7% испитаника тврди да је већина запослених, у њиховој полицијској агенцији, неправилно одабрана за послове полицијског службеника. Ово су резултати који су недопустиво лоши. Управо ови резултати нам по-

тврђују да струка и професија имају великих проблема да се изборе са политичким утицајима у процесу одабира кандидата који треба да заснују радни однос или да буду примљени на стручно оспособљавање у полицијске агенције у БиХ.

У коликој мјери неправилно одабрани кадрови, који раде у полицијским агенцијама, могу утицати на неефикасност у раду полиције?	Број испитаника	
	ф	%
У великој мјери	427	57,7
Знатно	286	38,6
Незнатно	25	3,4
У великој мјери	2	0,3
Укупно	740	100

Табела број 5. Извор: Истраживање „Утицај организације полицијских структура у Босни и Херцеговини на стање безбједности“

Разлоге неефикасности полицијских структура у БиХ, као и цјелокупног полицијског система БиХ, треба тражити у неправилно одабраним кадровима. Спознали смо да постоји недопустиво велики број неправилно одабраних кадрова у полицијским агенцијама, као и то да постоје све претпоставке за остваривање и одржавање таквог негативног стања. О томе колико неправилно одабрани кадрови, који раде у полицијским агенцијама, могу утицати на неефикасан рад полиције, испитаници су се изјаснили на сљедећи начин: њих 427 или 57,7% сматра да они утичу на неефикасан рад полиције у великој мјери, затим 286 или 38,6% испитаника сматра да је тај утицај на неефикасност знатан, док само 3,7% испитаника је мишљења да је тај утицај на неефикасност незнатан или да не постоји. Једноставно је закључити да неправилно одабрани кадрови, који раде у полицијским агенцијама, имају директан утицај на неефикасност рада полицијских агенција и неефикасност цјелокупног полицијског система БиХ. Ово за директну посљедицу има негативан утицај на одржавање повољног стања безбједности у БиХ.

ЗАКЉУЧАК

Један од кључних фактора на простору БиХ који има негативне конотације по функционисање полицијских структура јесте утицај политике на рад полицијских агенција. Поменути утицај се манифестује на различите начине, а првенствено се огледа (у негативној кадровској селекцији)

у постављању руководилаца по принципу политичке припадности и политичке подобности. На овај начин се несумњиво стварају претпоставке за утицај политике на рад полицијских структура и коришћење полиције за заштиту људи блиских политичким елитама, као и коришћење полиције за испуњавање политичких циљева. Несумњиво је да нестручни руководиоци, чија је главна одлика и „квалитет" политичка подобност, немају стручне и професионалне квалитете који могу позитивно утицати на нормално функционисање полицијске службе. Дакле, обично политички подобни руководиоци немају изражене стручне и професионалне квалитете, па они својим дјеловањем у пракси негативно утичу на ефикасност у раду полицијских агенција. Рационално сагледавајући ствари, немогуће је замислити полицијски систем који функционише независно од политике, али до проблема долази ако политика има пресудан утицај на начин његовог функционисања и кадровску политику која се води унутар њега. С обзиром на то да се у истраживању 96,1% испитаника изјаснило да је утицај политике на рад полицијских структура веома велики или знатан, то је јасан показатељ да се полицијски систем БиХ налази под директним и свакодневним утицајем политике.

Што се тиче утицаја политике на вођење кадровске политике у полицијским агенцијама, мишљења смо да то производи многобројне проблеме у функционисању полицијских агенција. Политички утицај на кадровску политику првенствено подразумијева довођење подобних кадрова на руководећа радна мјеста. Политички подобни кадрови подразумијевају беспоговорно извршавање захтјева од стране политичких елита, те се на такав начин стварају предуслови да полиција постаје инструмент за остваривање циљева политичких елита. Испитаници (њих 89,6%) сматрају да политика директно утиче на постављање руководилаца у полицијским агенцијама у БиХ. Дакле, стање у полицијским агенцијама, које чине полицијски систем БиХ, такво је да политика директно утиче на постављање руководилаца у њима. Ово омогућава велики политички утицај на рад полиције, остваривање политичких циљева кроз поступање полиције, заштиту појединаца који су блиски политичким елитама и све друге негативности које могу наступити у таквим околностима. Даље, 82% испитаника сматра да утицај политике на рад полицијских агенција има за посљедицу неефикасан рад полиције, што директно утиче на угрожавање стања безбједности. Судећи према резултатима које смо добили, закључак је да утицај политике на рад полиције за директну посљедицу има неефикасан рад полицијских агенција, што угрожава безбједност државе и њених грађана. Тренутан начин организације полицијских структура и њихов начин функционисања омогућава утицај политике на рад поли-

цијских агенција који условљава њихову неефикасност у раду, а што има негативан утицај на стање безбједности.

Важан предуслов за несметано и нормално функционисање полицијских агенција јесте стручан и квалификован кадар, који је правилно одабран, стручно оспособљен и у складу са својим квалификацијама и стручном спремом распоређен на адекватна радна мјеста. Уколико је ситуација супротна од ове, проблеми у функционисању полицијских агенција јесу неминовни, а посљедице по стање безбједности су негативне. Презентовани резултати истраживања показали су нам да разлога за бригу има доста, јер они упућују на лоше стање кадровске политике и кадрова у полицијским агенцијама.

Судећи према резултатима истраживања која су спроведена у претходном периоду у Босни и Херцеговини, а чији су дијелови презентовани у овом раду, утицај политике на рад полицијских структура у БиХ јесте очигледан и свеприсутан. У БиХ очито није успостављена равнотежа између легитимног „надгледања" полиције од стране политичке извршне власти и нелегитимног уплитања и утицаја. Према свему судећи, хипотеза коју смо поставили у овом раду јесте потврђена, а она гласи: политика тренутно у великој мјери утиче на рад полицијских агенција у БиХ, што за посљедицу има њихову недовољну функционалност.

СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

Goldstein, H. (1990). *Policing a Free Society*. University of Wisconsin – Madison: Law School.

Јовичић, Д. (2009). *Кадровање и кадровска политика*. У: Зборник радова Универзитета Синергија Бијељина (стр. 162–169). Бијељина: Универзитет Синергија.

Јовичић, Д., Шетка, Г. (2015). *Организација и надлежност полиције*. Бања Лука: Факултет за безбједност и заштиту.

Ковачевић, А., Вишња, Х. (2015). *Процјена интегритета полиције у БиХ*. Сарајево: Центар за сигурносне студије.

Мандић, С. (2016). *Ставови грађана о полицији*. Београд: Београдски центар за безбједносну политику.

Милосављевић, Б. (1997). *Наука о полицији*. Београд: Полицијска академија.

Пушељић, М., Магушић, Ф., Нађ, И. (2008). *Организација и функционирање полиције*. Загреб: МУП Републике Хрватске.

Шетка, Г. (2016). *Утицај организације полицијских структура у Босни и Херцеговини на стање безбједности*. Бања Лука: Факултет за безбједност и заштиту.

Шетка, Г. (2016). Полицијски систем у Босни и Херцеговини између своје функционалности и нефункционалности. У: *Дани Арчибалда Рајса*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија, том 2, 192–199.

Шетка, Г. (2016). Утицај начина вођења кадровске политике у полицијским агенцијама у Босни и Херцеговини на стање безбједности. У: *Европске интеграције: Правда, слобода и безбједност*. Београд: Криминалистичко-полицијска академија, том 3, 167–181.

THE EFFECT OF POLICY ON THE FUNCTIONALITY OF POLICE AGENCIES IN BOSNIA AND HERZEGOVINA

Gojko Šetka, Assistant
University of Banja Luka, Faculty of Security Studies

Summary

The police system in Bosnia and Herzegovina is a complex uncoordinated police system that faces a number of problems in its work. The police system was built by a large number of police agencies whose jurisdictions are not clearly divided, even more intertwined, and part of the system is established contrary to the provisions of the Bosnia and Herzegovina's Constitution. As a complex uncoordinated police system, it is subject to many factors that negatively affect its functionality, and we can mark politics as one of the key ones. The aim of the paper is to identify the impact of policy on the functionality of police agencies and determine forms of political action. The paper is based on research and analysis carried out in the past period, and some research results will be presented in this paper. The general hypothesis of this paper is that politics has a major influence on the work of police agencies in Bosnia and Herzegovina, which in turn has their inadequate functionality. Methods of analysis, method of synthesis, deduction method and statistical method were used from scientific methods in paper.

Key words: *police, functionality, politics, police agencies, police system*